

Breński W. (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Polska)

ANALIZA PORÓWNAWCZA WYSOKOŚCI ŚRODKÓW FINANSOWYCH PRZEZNACZANYCH NA ROZWÓJ NAUKI W STANACH ZJEDNOCZONYCH AMERYKI PÓŁNOCNEJ I UNII EUROPEJSKIEJ

***Анотація.** В статті розкрито, що сфера досліджень має три основних проблеми: брак матеріальних засобів на розвиток, високий рівень фінансування науки з бюджету держави, функціонування старої організаційної структури сфери. Обґрунтовано, що метою діяльності вищої школи є проведення досліджень та навчання студентів кваліфікаційного рівня «бакалавр» і «магістр». Показано, що в Польщі науково-технічна політика реалізується через фінансову модель типу B+R, яка відрізняється від світових тенденцій, що свідчить про різноманітність підходів окремих держав до фінансування науки.*

***Ключові слова:** розвиток науки, освітні програми, європейський освітній простір.*

***Аннотация.** В статье раскрыто, что сфера исследований имеет три основных проблемы: нехватку материальных ресурсов на развитие, высокий уровень финансирования с бюджета, функционирования старой организационной структуры. Обосновано, что целью деятельности высшей школы есть проведения исследований и обучение студентов квалификационного уровня «бакалавр» и «магистр». Показано, что в Польше научно-техническая политика реализуется с помощью финансовой модели типа B+R, которая отличается от мировых тенденций, что свидетельствует о различности подходов отдельных государств к финансированию науки.*

***Ключевые слова:** развития науки, образовательные программы, европейское образовательное пространство.*

***Annotation.** The research and development sphere all over the world often faces three main problems: lack of funds for its development, too high level of financing science from a state budget and functioning not modern organizational structure of the sphere. The academic didactics is connected with the reflection over education at universities both vocational (providing the BA degree) and academic ones. The aim of higher education is conducting scientific research and teaching at university of the first (BA) and second (MA) degrees. In Poland, the scientific and technology policy performs the research and development model of financing, unlike to the observed world tendencies. It,*

indeed, shows variety of attitudes of particular countries towards the issue of the amount of funds destined to science development.

Keywords: *development of science, educational programmer, European educational space.*

Obserwując wysiłki na rzecz stworzenia ujednoczonego ogólnoeuropejskiego modelu edukacji, a zwłaszcza szkolnictwa wyższego, widać, że proces ten zmierza nie tylko w kierunku integracji systemów edukacyjnych zjednoczonej Europy, ale staje się zarazem instrumentem integracji w rękach instytucji wspólnotowych. Co prawda formalnie nie istnieje wspólna polityka edukacyjna, a sprawy oświaty i szkolnictwa wyższego pozostają, jak inne dziedziny kultury narodowej, w gestii władz państw członkowskich, trudno jednak oprzeć się wrażeniu, że integracja w tej sferze przeradza się w rodzaj *quasi*-polityki wspólnotowej realizowanej pod szyldem akcji i programów edukacyjnych Unii Europejskiej. Należy przy tym pamiętać, że pewne regulacje określające kierunki kształcenia w Europie zostały nakreślone w Procesie Boloński, który podpisało 29 państw europejskich w 1999 roku.

Temat analizy porównawczej wysokości środków finansowych przeznaczanych na rozwój nauki w stanach zjednoczonych amerykańki północnej i unii europejskiej jest badany w pracach Barcz J., Kawecka-Wyrzykowska E., Michałowska-Gorywoda K., Grosse T.G., Hardt Ł., Grzymkowska M., Kosikowski C., Kozłowski M., Nalepka A., Romas K., Sajdak A., Sitek M., Stabryła A., Woźniak K. Wojtaszczyk K.A.

Celem artykułu jest pokazanie problemów sfery badawczo-rozwojowej na całym świecie: brakiem środków na rozwój, zbyt wysokim poziomem finansowania nauki ze środków z budżetu państwa oraz funkcjonowaniem nienowoczesnej struktury organizacyjnej sfery. Dydaktyka akademicka związana jest z refleksją nad kształceniem w szkołach wyższych zarówno zawodowych (nadających absolwentom tytuł licencjata), jak i w szkołach wyższych posiadających status akademicki, czyli w uniwersytetach i różnego typu akademiach. Celem szkolnictwa wyższego jest prowadzenie badań naukowych oraz kształcenie na studiach pierwszego i drugiego stopnia. W Polsce polityka naukowo-technologiczna realizuje model finansowania B+R odwrotnie do obserwowanych tendencji światowych. To chociażby pokazuje różnorodność podejścia poszczególnych państw do problematyki wysokości środków finansowych przeznaczanych na rozwój nauki.

Realia edukacyjne Europy. Znawcy realiów edukacyjnych w Europie w pełni zdają sobie sprawę, że reforma strukturalna szkolnictwa wyższego we wszystkich dwudziestu pięciu krajach Unii Europejskiej wymaga ponownego opracowania minimum programowego, wspólnego dla wszystkich uczestników europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego. Zabieg taki wydaje się uzasadniony, ponieważ w sytuacji zbliżania standardów szkolnictwa wyższego

jest potrzebna większa porównywalność dyplomów uzyskiwanych w ramach tego samego kierunku studiów w różnych krajach europejskich. Punktem wyjścia w dyskusji przedstawiciele różnych europejskich krajów odpowiedzialnych za sprawy szkolnictwa wyższego stało się przede wszystkim przeprowadzenie badań ankietowych, oceniających aktualny „stan dyscypliny” w celu zebrania danych porównawczych na temat przedmiotów wykładanych na uniwersytetach na całym kontynencie.

Zaangażowane przez Wspólnotę i wydatkowane w tym celu środki są co prawda adresowane do wszystkich państw członkowskich, ale tylko wtedy, kiedy spełnią one określone warunki i standardy dyktowane przez Brukselę, wychodzące naprzeciw oczekiwaniom architektów wspólnego europejskiego obszaru edukacyjnego. Sposób postępowania instytucji wspólnotowych po tym względem jest przykładem stosowania instrumentów «miękkiej polityki» w sprawach edukacji europejskiej, bez odwoływania się do formy charakterystycznej dla wspólnych polityk, przesuwających uprawnienia decyzyjne na szczebel wspólnotowy. W tych warunkach proces integracji narodowych systemów edukacyjnych w ramach zjednoczonej Europy musi przebiegać stopniowo, w sposób zróżnicowany, przy zachowaniu świadomości, że mamy do czynienia ze złożoną i delikatną z natury materią dziedzictwa kultury narodowej i związanych z nią wartości wyznawanych przez społeczeństwo. W tych okolicznościach nawet najbardziej słuszne, racjonalne przesłanki reformy edukacji europejskiej nie pozwalają na czysto instrumentalne podejście do problemu.

Wśród argumentów przytaczanych na rzecz ściślejszego integrowania narodowych systemów edukacyjnych w jeden bardziej uniwersalny model europejski, najmocniej zaznacza się argument ekonomiczny. Wiąże się on z deklarowaną przez Unię Europejską determinacją do stawienia czoła wyzwaniom współczesności. Narody zjednoczonej Europy muszą nadążać za innymi w światowym wyścigu do postępu i nowoczesności, jeśli chcą sprostać wyzwaniom globalnego rynku i zająć należne im miejsce na arenie międzynarodowej. Celów tych nie sposób osiągnąć bez oparcia się na nowoczesnej i innowacyjnej gospodarce bazującej na wiedzy i wykształconym, dobrze zarządzanym społeczeństwie obywatelskim. Od niego zależeć będzie postęp społeczny i naukowo-techniczny, które stanowią o ogólnym rozwoju. Roli dobrego systemu edukacyjnego nie sposób przecenić, ponieważ leży w nim klucz do postępu i dobrobytu, a co za tym idzie bezpieczeństwa, zarówno w wymiarze lokalnym, jak i międzynarodowym. Świadomość konieczności podejmowania wysiłków na rzecz integracji edukacji europejskiej znalazła swój wyraz w *Strategii lizbońskiej*, dokumencie wyznaczającym najważniejsze cele rozwojowe Unii Europejskiej [Wojtaszczyk, (2006), s. 330 i n.].

Wspólnota Europejska wspiera również kształcenie zawodowe, uwzględniając zmiany w przemyśle i związaną z tym potrzebę przekwalifikowania, ułatwienie dostępu do kształcenia zawodowego i umocnienie współpracy w tej dziedzinie

(również z przedsiębiorstwami). Tworzenie europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego zawiera w sobie m.in. wzajemne uznawanie kwalifikacji, europejski system transferu punktów kredytowych – *Europcan Credit Transfer System* – ECTS i wspomagane jest takimi programami, jak Erasmus, Socrates, NARIC, ENIC [Barcz, Kawecka-Wyrzykowska, Michałowska-Gorywoda, (2007), s. 327].

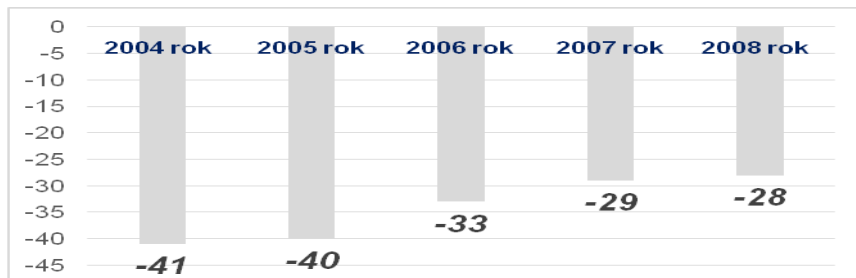
Stany Zjednoczone i ich potencjał rozwojowy. W przypadku Stanów Zjednoczonych szacuje się, że w nauce pracuje ok. 1 mln osób. Jest to największy potencjał naukowy odnotowany na świecie. Ośrodki naukowe Stanów Zjednoczonych zlokalizowane są głównie w trzech stanach: w Nowym Jorku, Kalifornii i Massachusetts. Blisko połowa personelu naukowego znajduje się w sześciu stanach: w Nowym Jorku, Illinois, Kalifornii, Pensylwanii, Teksasie i New Jersey. W organizacji badań oraz kształceniu kadry naukowej ważną rolę spełniają fundacje: Smithsonian Institution (założona w 1846 r.), Fundacja Carnegiego (założona w 1902 r.), Fundacja Rockefellera (założona w 1913 r.), Fundacja Forda (założona w 1936 r.) i inne. Stany Zjednoczone od zawsze zajmują czołowe miejsce pod względem rozwoju nauki oraz techniki na świecie. W zakresie nauk o profilu matematyczno-przyrodniczym, większość osiągnięć naukowych dokonano właśnie w Stanach Zjednoczonych. Tylko w okresie 1901–2003 aż 280 laureatów Nagrody Nobla w zakresie fizyki, medycyny, chemii i fizjologii pochodziło ze Stanów Zjednoczonych [<http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Stany-Zjednoczone-Nauka;4575389.html> (22.09.2015)].

Ogromną rolę w rozwoju amerykańskiej nauki oraz techniki odegrały dotacje, jednakże doskonałym uzupełnieniem organizacji finansowania stało się amerykańskie prawodawstwo. Stymulatorem badań przemysłowych, jakie prowadzone są przedsiębiorstwach amerykańskich jest zwłaszcza prawo podatkowe (państwo przyznaje ulgi na badania oraz realizację prac rozwojowych prowadzonych w przedsiębiorstwach). Ważną rolę odgrywa także polityka antymonopolowa, jak również system ochrony własności intelektualnej. Taka budowa przepisów prawnych wychodzących naprzeciw oczekiwaniom świata nauki i badań jest dowodem zdrowia gospodarki rynkowej. Postępowanie rządu skutecznie zniechęcało firmy do praktyk monopolistycznych a tym samym zmuszały je do stałego wprowadzania innowacji technicznych. Istotną rolę w rozwoju zwłaszcza uniwersyteckiej przedsiębiorczości odegrała tzw. ustawa Bayh-Dole z 1980 roku, która pozwoliła kontraktorom na realizację badań finansowanych przez rząd federalny. Chodziło tu głównie o uniwersytety, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz organizacje *non-profit*. Podmioty te uczestniczyły w patentowaniu wynalazków, w efekcie czego nastąpił szybki wzrost wynalazczości oraz innowacyjności a tym samym wzrost dochodów uniwersytetów z tytułu sprzedaży patentów lub tantiem z licencji [<http://forumakad.pl/archiwum/2002/09-10/ARTYKULY/30-esej.htm> (22.09.2015)].

Stany Zjednoczone znalazły zatem swój indywidualny sposób na finansowanie rozwoju nauki. Nie są to wyłącznie dotacje, czy subwencje. Chodzi przede

wszystkim o udogodnienia i minimalizowanie do niezbędnego wysokości podatków nakładanych na naukę.

Mimo upływu lat nadal utrzymuje się znaczną różnicą w poziomie innowacyjności pomiędzy UE a Stanami Zjednoczonymi, co potwierdzono m.in. w opublikowanej w 2009 roku analizie przeprowadzonej przez PRO INNO Europe (organizacja utworzona z inicjatywy Komisji Europejskiej – Dyrektoriatu Generalnego Przemysłu i Przedsiębiorczości). Wyniki analizy zostały zaprezentowane na poniższym rysunku nr 1.

Rys. 1. Różnica w poziomie wskaźnika innowacyjności między UE a USA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *European Innovation Scoreboard 2008. Comparative Analysis of Innovation Performance*, Pro Inno. Europe paper No 10, European Commission, January 2009, s. 19

Priorytety Europy a sytuacja Polski. W Europie nakłady na badania zostały od początku ubiegłej dekady praktycznie realnie zamrożone, niską pulę środków skoncentrowano na mało kosztownych badaniach podstawowych, gdyż finansowanie drogich badań przemysłowych stało się mało realne. W konsekwencji zredukowano zatrudnienie w instytucjach powołanych do badań przemysłowych (tzw. JBR-ach), które same znalazły się poza przemysłem, koncentrując kadry badawcze i badania w uniwersytetach, a regulację podziału środków budżetowych pozostawiając samym naukowcom poprzez ich reprezentację w Komitecie Badań Naukowych. Prywatyzując duże zakłady w drodze sprzedaży inwestorom zagranicznym nie zadbano o włączenie dawnych JBR-ów do sieci korporacyjnej nowych właścicieli, którzy dysponując własnym zapleczem badawczym zlokalizowanym za granicą, nie wykazują zainteresowania korzystaniem z lokalnych źródeł innowacji [Nalepka, Ujwara-Gil, (2010), s. 217]. Ta sytuacja także jest zróżnicowana w poszczególnych państwach członkowskich Unii Europejskiej. I tak na przykład pozycja polskich uczelni w świecie i w Europie jest żenująco niska. Polskie uczelnie muszą więc przeprowadzić reformę szkolnictwa wyższego zmierzającą do radykalnego wzrostu jakości kształcenia i poprawy jakości zarządzania w uczelniach. Publiczne i niepubliczne szkoły

wyższe muszą, jak najszybciej, w pełni włączyć się w realizację ustaleń Procesu Bolońskiego i wdrożyć wszystkie zalecenia Unii Europejskiej, które gwarantują im zmniejszenie dystansu do pierwszej pięćdziesiątki szkół wyższych w Europie i pierwszej setki uczelni w świecie. Oczekiwane, konieczne zmiany w funkcjonowaniu uczelni muszą mieć charakter ewolucyjny i przebiegać tak szybko jak tego wymaga międzynarodowa konkurencja na integrującym się, europejskim, otwartym rynku usług edukacyjnych, badawczych i doradczych. Rewolucyjne przemiany nie zyskały poparcia. Profesorowie opowiedzieli się za ewolucyjnymi, szybkimi przemianami [Stabryła, Woźniak (red.), (2012), s. 57].

W Polsce nie bez znaczenia jest także tzw. dotacja stacjonarna przeznaczana z budżetu państwa na bieżące funkcjonowanie uczelni publicznych. System podziału dotacji jest dosyć skomplikowany, a trudność w jego zrozumieniu powiększa też fakt, iż środki na działalność statutową uczelni uzależnione są także od tzw. oceny parametrycznej jednostki i jej ocen. Kontrowersje w tym zakresie budzi szczególnie punktacja publikacji recenzowanych. Szereg ograniczeń w dysponowaniu środkami pochodzącymi z budżetu państwa zawartych zostało w samym Prawie o szkolnictwie wyższym. Podstawowym ograniczeniem jest cel, na który może zostać przeznaczana dotacja z budżetu państwa [Stabryła, Woźniak (red.), (2012), s. 57]. Wobec tak trudnej sytuacji środowiska naukowo-badawcze rozpoczęły pozyskiwanie funduszy z innych źródeł – w tym dotacji Unii Europejskiej. Zgodnie z treścią art. 14 Traktatu o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej definiującego rynek wewnętrzny jako *obszar bez granic wewnętrznych, na którym zostaje zapewniony wolny przepływ towarów, osób, usług i kapitału*, Unia Europejska gwarantuje wszystkim jej członkom prawo do lokowania kapitału, produkowania i sukcesywnego sprzedawania towarów, czy świadczenia usług w obrębie Wspólnoty. Regulacje wspólnotowe mają za zadanie wspierać realizację przedsięwzięć gospodarczych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Polityka regionalna i możliwość korzystania z funduszy strukturalnych w kontekście rozwoju nauki. Polityka regionalna i możliwość korzystania z funduszy strukturalnych mają na celu wzmocnienie konkurencyjności w poszczególnych regionach. Istotną rolę odgrywa także wzmocnienie atrakcyjności regionów, poprawa infrastruktury oraz zaistnienie szans dla rozwoju zasobów ludzkich i spójności społeczno-gospodarczej. Programy ramowe to istotne narzędzie mające na celu wpieranie rozwoju gospodarczego oraz społecznego poprzez międzynarodową współpracę naukową. Zbudowane są z kilkudziesięciu podprogramów z różnymi schematami i instrumentami [Waltoś, Rozmus (red.), (2012), s. 100 i n.].

Współpraca środowiska biznesowego z naukowo-badawczym z wykorzystania finansowania zewnętrznego jest w ostatnich latach coraz częstszą praktyką, która przynosi korzyści każdemu uczestnikowi tego biznesowo-naukowego «konsorcjum». Przedsiębiorcy traktują taką współpracę głównie komercyjnie.

Studenti, natomiast, patrzą na współpracę przez pryzmat zdobycia unikalnego doświadczenia, wiedzy, której nie są w stanie zdobyć na uczelniach, których nierzadko nie stać na dostarczanie studentom możliwości bezpłatnego zdobywania wiedzy w takiej materii i zakresie, jak uczyni to współpraca nosząca znamiona komercji. Tymczasem konstytucyjna zasada bezpłatności nauki jest jedną z najbardziej kontrowersyjnych i spornych w praktyce jej stosowania zasad ustrojowych dotyczących systemu szkolnictwa wyższego w Polsce. Nie jest natomiast, podobnie jak zasada autonomii, regulacją nową. Obecnie obowiązująca Konstytucja RP wprowadza zasadę bezpłatności, ustanawiając wprost, że nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna, a ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością. Zdanie pierwsze art. 70 ust 2 jest w istocie jasne. Wynika z niego, iż nauka we wszystkich szkołach publicznych, a zatem także wyższych, jest bezpłatna. Poza wszelką wątpliwością jest, że konstytucyjna zasada bezpłatności nauczania jest swoistym wyrazem partycypacji państwa w realizacji zadań określonych w samej konstytucji, związanych z kształtowaniem ściśle określonego systemu edukacji, zapewniającego jak najszerszym grupom powszechny i równy dostęp do podejmowania i kontynuowania studiów [Kosikowski (red.), (2012), s. 146].

Polska rzeczywistość, czyli najnowsze programy pomocowe. Obecnie trwa w Polsce nabór wniosków o dofinansowanie udzielane w ramach działania 1.3 «Ponadregionalne powiązania kooperacyjne» poddziałanie 1.3.1 «Wdrażanie innowacji przez MŚP» w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014–2020. Przewidziano tutaj środki na dofinansowanie projektów polegających na opracowaniu innowacyjnych produktów czy usług poprzez wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych. Pomoc będzie mogła wynieść aż 7 mln zł. Tyle mogą bowiem otrzymać na tworzenie innowacyjnych rozwiązań współpracujące ze sobą firmy.

W ramach tego poddziałania dofinansowane mogą zostać projekty realizowane na terytorium makroregionu Polski wschodniej dotyczące inwestycji początkowej i prowadzące do stworzenia innowacyjnych (co najmniej na poziomie kraju) produktów poprzez wdrożenie (własnych bądź nabytych) wyników prac B+R. Pod pojęciem inwestycji początkowej rozumieć należy inwestycję w rzeczowe aktywa trwałe lub wartości niematerialne i prawne związane z założeniem nowego zakładu, zwiększeniem zdolności produkcyjnej istniejącego zakładu, dywersyfikacją produkcji zakładu poprzez wprowadzenie produktów uprzednio nieprodukowanych w zakładzie lub zasadniczą zmianą dotyczącą procesu produkcyjnego istniejącego zakładu. Wynika to z art. 2 ust. 49 lit. a) rozporządzenia Komisji nr 651/2014/UE z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu [Sitek, Szpringierem, Cira K. (2000), s. 108–110].

Dofinansowane mogą zostać poszczególne etapy procesu inwestycyjnego, prowadzące do powstania innowacji. Wydatkami kwalifikowalnymi są m.in. koszty opracowania analizy rynku i możliwości ulokowania na nim produktu, przygotowanie dokumentacji wdrożeniowej, usługi w zakresie wzornictwa, uzyskanie patentu czy też zdobycie certyfikatów i akredytacji, od których uzależnione jest wdrożenie produktów lub technologii. Dofinansowane mogą też zostać wydatki poniesione na nabycie wartości niematerialnych i prawnych w formie patentów, know-how, licencji oraz innych praw własności intelektualnej, niezbędnych do wdrożenia własnych lub nabytych prac B+R. Natomiast w ramach ostatniego etapu realizacji inwestycji sfinansować można także zakup, montaż i uruchomienie maszyn, urządzeń, linii produkcyjnej lub technologicznej.

O wsparcie wnioskować mogą mikro-, mali i średni przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terytorium Polski potwierdzoną wpisem do odpowiedniego rejestru:

- zatrudniający co najmniej 5 pracowników w ostatnim roku obrotowym trwającym przynajmniej 12 miesięcy,
- osiągający przychody ze sprzedaży nie mniejsze niż 600 tys. zł przynajmniej w jednym zamkniętym roku obrotowym w okresie 3 lat poprzedzających rok, w którym składany jest wniosek o dofinansowanie.

Wymagane jest również przynależenie, od co najmniej 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie, do ponadregionalnego powiązania kooperacyjnego. Do takiego powiązania kooperacyjnego przynależać musi minimum 5 przedsiębiorców, działających w pokrewnych sektorach. Chodzi tutaj o to, aby prowadząc działalność gospodarczą współpracowali oni ze sobą w procesie tworzenia produktów (wyrobów lub usług) o komplementarnym charakterze. Ponadto wymagane jest, aby w skład takiego powiązania wchodził członek z co najmniej 2 województw, w tym przynajmniej jednego z terenu makroregionu Polski Wschodniej. Ponadto na dzień złożenia wniosku takie powiązanie musi funkcjonować od co najmniej 12 miesięcy.

Program Polska Wschodnia to instrument wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego 5 województw: lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Maksymalna wysokość dofinansowania, jaką może uzyskać wnioskodawca na realizację jednego projektu, ustalona została na poziomie 7 mln zł. Minimalna wartość kosztów kwalifikowalnych wynosi 1 mln zł, a maksymalna – 50 mln euro.

Okres realizacji projektu nie może przekroczyć 30 miesięcy. Niedopuszczalne jest jego rozpoczęcie przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie lub w dniu jego złożenia. Natomiast realizacja samej inwestycji nie może wykroczyć poza końcową datę okresu kwalifikowalności kosztów w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014–2020. Oznacza to, że nie może zakończyć się później niż 31 grudnia 2023 r.. Wnioski o przyznanie

wsparcia w ramach ogłoszonego naboru przyjmowane będą do dnia 30 października 2015 roku. Składać je należy w wersji elektronicznej za pośrednictwem Generatora Wniosków udostępnionego na stronie internetowej PARP – www.parp.gov.pl. Warunkiem uznania, że wniosek o dofinansowanie został złożony do PARP, jest formalne potwierdzenie przez wnioskodawcę złożenia wniosku w Generatorze Wniosków. Jako data złożenia wniosku traktowana jest data wygenerowana przez system po naciśnięciu przycisku «Złóż wniosek» w Generatorze Wniosków. Podczas oceny wniosków pod uwagę będzie brana przede wszystkim innowacyjność produktu oraz jego potencjał rynkowy. Priorytetowo będą traktowane projekty generujące miejsca pracy oraz wpisujące się w zakres regionalnych inteligentnych specjalizacji, wspólnych dla co najmniej dwóch regionów [Romas, (2015), s. 22]. Program ten może stać się realną szansą dla rozwoju polskiej nauki.

Postępowanie Unii Europejskiej w kwestii finansowania rozwoju nauki.

Zasady postępowania Unii Europejskiej w kwestii finansowania rozwoju nauki muszą być spójne z ogólnie przyjętą polityką. Kształtowanie polityki gospodarczej w Unii Europejskiej może być skuteczne jedynie przy wykorzystaniu wspólnych zasad politycznych. Formalne uzgodnienia dotyczące koordynacji polityk gospodarczych w różnych ich zakresach przybierają postać tzw. otwartej metody koordynacji. Polega ona na wzajemnym monitorowaniu oraz na składaniu przez państwa członkowskie do Komisji sprawozdań dotyczących sytuacji i działań w omawianej strefie. Z drugiej strony, Rada sprawuje nadzór nad rozwojem gospodarczym i ocenia zbieżność narodowych polityk gospodarczych z ogólnymi wytycznymi [Such-Prygiel, 2012, s. 350]. Jeżeli nadzór ten doprowadzi do ustalenia, że polityka gospodarcza państwa nie jest zgodna z ogólnymi wytycznymi albo, że stanowi zagrożenie dla właściwego funkcjonowania unii gospodarczej i walutowej, Rada powinna przedsięwziąć odpowiednie środki [Witkowska, (2008), s. 235].

Dzisiaj prawo wspólnotowe nie przewiduje harmonizacji krajowych systemów edukacyjnych, działania Wspólnoty mają jednak zmierzać do rozwoju europejskiej edukacji (TWE, art. 149, pkt 2). Można zatem przyjąć, że celem polityki edukacyjnej Wspólnoty Europejskiej jest sprzyjanie mobilności studentów i nauczycieli, między innymi przez zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów, a także propagowanie współpracy między instytucjami edukacyjnymi oraz wymiany informacji i wzajemnych doświadczeń. Rada Unii może w tym zakresie zastosować różne środki, ale z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych (TWE, art. 149, pkt 4) [Wach, (2007), s. 31].

Także należy podkreślić działania Strategii «Europa 2020», która stawia sobie za cel poprawę konkurencyjności gospodarki UE. Najważniejszy jest tutaj «projekt flagowy»: Unia innowacji. Chodzi o dokończenie procesu tworzenia Europejskiej Przestrzeni Badawczej, w tym zwiększającej swobodny przepływ

kadry naukowej w Europie. Obejmuje to wprowadzenie patentu wspólnotowego oraz zwiększenie inwestycji dotyczących rozwoju infrastruktury i badań rozwojowych do 2020 roku. Innymi projektami mającymi promować omawiany kierunek rozwoju gospodarki europejskiej będą działania zwiększające umiejętności na rynku pracy, wzmacniające systemy edukacyjne oraz zapewniające większą mobilność studentów w Unii Europejskiej [Grosse, Hardt, (2010), s. 108].

Współpraca środowiska biznesowego z naukowo-badawczym może mieć różne formy. Przedsiębiorstwa świadomie zarządzające swoją marką pracodawcy wiedzą, jak wiele korzyści mogą dostarczyć studentom, współpracując z nimi oraz jak wiele mogą zyskać, dzięki współpracy ze studentami, na przykład piszącymi prace na temat rzeczonych przedsiębiorców. Firmy promują się zatem jako chętne do pomagania studentom w pisaniu prac końcowych w zamian za udostępnienie im materiałów z przeprowadzonych na potrzeby tych prac badań lub same proponują tematy, które są dla nich interesujące. Korzyść jest zatem w tym wypadku obopólna. Firma otrzymuje relewantne dla niej informacje, a student ma możliwość współpracy oraz dostęp do informacji pochodzących bezpośrednio ze źródła. Tego typu działania wymagają oczywiście pewnych regulacji, na przykład w postaci platformy do zarządzania projektami rekrutacyjnymi, ale odciążają jednocześnie działy HR, które często są wręcz zasypywane pytaniami od studentów potrzebujących informacji od firmy. Niektóre firmy mające już odpowiednie technologie, na które uprzednio uzyskały dofinansowanie z Unii Europejskiej, wywieszają na swojej stronie tematy prac, które są dla nich interesujące, a następnie studenci zgłaszają się w celu napisania ich. Ci mający najwyższe oceny otrzymują szansę na współpracę z firmą przy pisaniu, a czasem, w rezultacie, również na staż lub miejsce pracy. To także element budujący wizerunek pracodawcy jako mającego swój wkład w edukację. Student zyskuje dzięki temu poczucie, że pracuje na materiale przydatnym, a nie czysto teoretycznym, potrzebnym jedynie do skończenia kierunku [Kozłowski, (2012), s. 102].

Podsumowanie. Reasumując, należy podkreślić, że Wspólnoty są aktualnie jednym z największych, o ile nie największym fundatorem międzynarodowych projektów badawczych na świecie. Rozwój nauki, w szczególności jej ekonomicznych zastosowań, jest jednym z priorytetów Unii i służy realizacji celów określonych w Strategii Lizbońskiej, przyjętej w marcu 2000 r. Unia, stopniowo zwiększając nakłady na naukę, zmierza do stworzenia Europejskiej Przestrzeni Badawczej (*European Research Area*), polegającej na zniwelowaniu barier w przepływie naukowców i środków finansowania, co pozwoli konkurować Europie ze Stanami Zjednoczonymi i Japonią. Niezależnie od kompetencji prawodawczych Wspólnot, Unia Europejska jest istotnym uczestnikiem i ważnym animatorem dyskusji nad szeroko rozumianymi społecznymi i cywilizacyjnymi konsekwencjami postępu biologii i medycyny w Europie i na świecie.

Dyskusja dotycząca konsekwencji rozwoju biomedycyny dla praw człowieka zajmuje istotne miejsce w działalności Parlamentu Europejskiego.

Institucją w sposób szczególnie zaangażowaną w debatę bioetyczną jest natomiast powołana przy Komisji Europejskiej – Europejska Grupa Etyczna do spraw Nowych Technologii [Grzymkowska, (2009), s. 59].

Rozwój nauki w dwóch porównywalnych regionach świata: Stanach Zjednoczonych oraz Unii Europejskiej kieruje się podobnymi wzorcami. Oba regiony dostrzegają wzajemne postępy, wzorują się i starają się przenieść sprawdzone standardy na rodzimy rynek. Trudno jednak mówić o pewnej porównywalności, skoro oba te rynki cechuje inna specyfika warunków, zwłaszcza prawa obowiązującego na tym terenie. Prawo to największy determinant powodzenia każdego przedsięwzięcia zmierzającego do rozwoju nauki. W sposób kompleksowy kształtuje rynek, definiując wszystkie podmioty, które mogą na tym rynku funkcjonować oraz mają szansę skorzystać z szeroko pojętej pomocy.

1. Barcz J., Kawecka-Wyrzykowska E., Michałowska-Gorywoda K., *Integracja europejska*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007. 2. Grosse T. G., Hardt Ł., *Sektorowa czy zintegrowana, czyli o optymalnej strategii rozwoju polskiej wsi*, ProOeconomia Fundacja Ewaluacji i Badań Ekonomicznych, Warszawa 2010. 3. Grzymkowska M., *Standardy bioetyczne w prawie europejskim*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009 4. <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Stany-Zjednoczone-Nauka;4575389.html> (22.09.2015) 5. <http://forumakad.pl/archiwum/2002/09-10/ARTYKULY/30-esej.htm> (22.09.2015) 6. Kosikowski C. (red.), *Finanse publiczne i prawo finansowe: realia i perspektywy zmian : księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Eugeniuszowi Ruśkowskiemu*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2012. 7. Kozłowski M., *Employer branding. Budowane wizerunku pracodawcy krok po kroku*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012 8. Nalepka A., Ujwara-Gil A., *Organizacje komercyjne i niekomercyjne wobec wzmoczonej konkurencji oraz wzrastających wymagań konsumentów*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Biznesu, Nowy Sącz 2010. 9. Romas K., *Dotacje na innowacje w Polsce wschodniej*, Dziennik Gazeta Prawna nr 71 z dnia 03.09.2015. 10. Sajdak A., *Paradygmaty kształcenia studentów i wspierania rozwoju nauczycieli akademickich: Teoretyczne podstawy dydaktyki akademickiej*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2013 11. Sitek M., Szpringierem W., Cira K., *Podstawy prawne integracji europejskiej*, Nowy Sącz 2000. 12. Such-Prygiel M., *Zdrowie i aktywność fizyczna w opinii publicznej na podstawie wybranych raportów z badań CBOS, TNS OBOP i Diagnozy Społecznej, opublikowany w «Społeczne i rekreacyjnozdrowotne aspekty edukacji»*, pod red. I. Michałków, Wydanie I, Wydawnictwo: Uczelnia Warszawska im. Marii Skłodowskiej Curie, Warszawa 2012. 13. Stabryła A., Woźniak K. (red.), *Determinanty potencjału i rozwoju organizacji*, Wydawnictwo Mfiles, Kraków 2012. 14. Wach K., *Europejski rynek pracy. Ekonomiczne aspekty funkcjonowania Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007. 15. Waltoś S., Rozmus A. (red.), *Kariera naukowa w Polsce. Warunki prawne, społeczne i ekonomiczne*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012. 16. Witkowska M., *Zasady funkcjonowania Unii Europejskiej*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008. 17. Wojtaszczyk K.A., *Integracja Europejska. Wstęp*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2006.

Рецензент: д.пе.н., професор Дем'янчук А. С.